BÙI ĐẸP
biên soạn

Di sản thế giới

Châu Phi

Tập 6

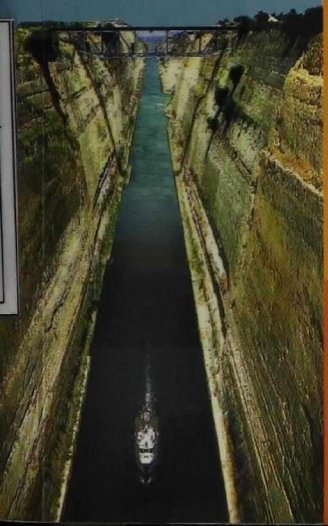

NHÀ XUẤT BẢN
TRẺ

DI SẢN THẾ GIỚI

HOAN NGHÊNH BẠN ĐỌC GÓP Ý PHÊ BÌNH

NHÀ XUẤT BẢN TRẺ
161b Lý Chính Thắng - Quận 3 - TP. Hồ Chí Minh
Điện thoại: 9316289 - 9317849 - 9316211
E-mail: nxbtre@hcm.vnn.vn

BÙI ĐẸP
Biên soạn

DI SẢN THẾ GIỚI
(VĂN HÓA - TỰ NHIÊN - HỖN HỢP)

TẬP 6: CHÂU PHI

Tái bản lần thứ 2

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VINH
TRUNG TÂM THƯ VIỆN
028222

NHÀ XUẤT BẢN TRẺ

Phong cảnh văn hóa

"Phong cảnh văn hóa": một thể loại mới, vừa phức tạp vừa phong phú, của di sản thế giới.

Đặt ra những tiêu chuẩn đáng tin cậy để bảo vệ các phong cảnh quanh chúng ta không phải là một việc dễ bởi lẽ mỗi nền văn hóa đều có khuynh hướng xem xét chúng bằng cách nhìn riêng. Tuy nhiên, nhờ có UNESCO, một khái niệm nhất quán về "thế nào là một phong cảnh văn hóa" cuối cùng ra đời. Những tiêu chuẩn chung về việc đánh giá, chặt chẽ mà không cứng nhắc, từ nay cho phép phân biệt ba loại phong cảnh.

a. Phong cảnh được xác định có chủ tâm, do con người nghĩ ra và tạo dựng (các khu vườn, như Aranjuez ở Tây Ban Nhan, Versailles ở Pháp, hay Center Park ở New York vốn là tác phẩm của các kiến trúc sư Olmsted và Vaux);

b. Phong cảnh chủ yếu do quá trình tiến hóa thiên nhiên tạo nên (như Somerset Levels khắc sâu những hào rãnh hay Yorkshire Dales chằng chịt những tường nhỏ bằng đá ở vương quốc Anh, những vùng đất trồng trọt được ven sông Côte de Beaupré, trong thung lũng sông Saint-Laurent ở Canada, hay những thửa ruộng lúa bậc thang trông như tấm giấy da cừu được cạo đi để viết lại, ở mạc bắc Philippines;

Lần đầu tiên UNESCO công nhận di sản văn hóa tiếng nói của phi vật thể

Ngày 18-5, Tổ chức Giáo dục - khoa học và văn hóa Liên Hiệp Quốc (UNESCO) sẽ trao tặng danh hiệu "Kiệt tác di sản văn hóa tiếng nói và phi vật thể của nhân loại" lần đầu tiên dành cho các không gian văn hóa hay hình thái thể hiện văn hóa có giá trị đặc biệt thuộc các vùng khác nhau trên thế giới. Tổng giám đốc UNESCO Koichiro Matsuura sẽ công bố danh hiệu này trong buổi kết thúc cuộc họp của một ban giám khảo quốc tế đánh giá 30 di sản văn hóa đợt đầu thuộc thể loại trên. Chủ tịch ban giám khảo (gồm 18 thành viên do tổng giám đốc UNESCO bổ nhiệm với nhiệm kỳ bốn năm) là nhà văn người Tây Ban Nha Juan Goytisolo).

Các hình thái thể hiện văn hóa đặc sắc được UNESCO trao giải bao gồm ngôn ngữ, văn hóa truyền miệng (cụ thể là các thể loại thần thoại, trường ca, truyện kể), nhạc, múa, trò chơi, phong tục tập quán, tính sáng tạo trong nghề thủ công, kiến trúc và các loại hình nghệ thuật khác. Nhóm kiệt tác trong lĩnh vực không gian về vật chất hay thời gian trong đó diễn ra các sự kiện văn hóa lặp lại, thường xuyên hay không thường xuyên.

Việc trao tặng danh hiệu "Kiệt tác di sản văn hóa tiếng nói và phi vật thể của nhân loại" phụ thuộc vào các tiêu chuẩn về giá trị đặc biệt, mức độ ăn sâu bén rễ vào truyền thống văn hóa. Ngoài ra, những tiêu chuẩn khác được UNESCO xem xét, đánh giá là việc khẳng định bản sắc văn hóa, nguồn cảm hứng, trao đổi giữa các nền văn hóa, vai trò văn hóa và xã hội hiện tại, tính đặc sắc của kiến thức, bằng chứng về một truyền thống văn hóa sống động có nguy cơ bị diệt vong. Việc công bố danh hiệu này sẽ diễn ra hai năm một lần.

Trong số các di sản được công nhận lần này có 4 di sản của châu Mỹ, 3 của châu Phi, 5 của châu Âu, 1 của thế giới Arập. Đại

diện cho châu Á có Kinh Kịch của Trung Quốc, kịch múa truyền thống Ấn Độ, kịch truyền thống Nhật Bản, dân ca P hilippines, nhạc lễ hoàng gia Triều Tiên và không gian văn hóa của vùng Boisun thuộc Uzbekistan.

Tổng giám đốc UNESCO khẳng định rằng những điệu múa, âm nhạc, lễ hội, và tập tục vừa được công nhận đã thể hiện tính đa dạng và sáng tạo của văn hóa nhân loại. Ông lưu ý rằng toàn cầu hóa, tình trạng lạc hậu về kinh tế xã hội và mất ổn định chính trị cũng là những yếu tố đe dọa bản sắc văn hóa dân tộc.

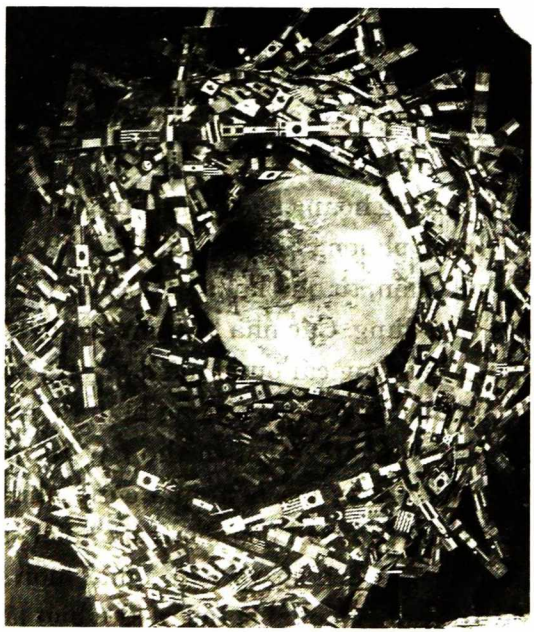

Quốc kỳ
các nước UNESCO

Những kỳ quan... nơi gặp gỡ cho và nhận

Di sản thế giới: đó là một chủ đề nêu lên rất đúng lúc đối với thế giới chúng ta ngày nay, một thế giới đang bị rung chuyển bởi một cuộc khủng hoảng khốc liệt và dữ dội đang đòi hỏi phải xem xét lại cả một hệ thống giá trị và làm biến đổi về chất mối quan hệ giữa con người và môi trường. Tác động của sự tiến triển kỹ nghệ và công nghệ đang minh chứng cho điều này; sự thỏa hiệp thiêng liêng giữa con người với thiên nhiên và vũ trụ đã bị phá vỡ. Hành tinh đã bị đầu độc. Và bản thân sự sống dường như đang bị đe dọa dưới những hình thức khác nhau.

Cuộc khủng hoảng này buộc chúng ta phải suy nghĩ lại không chỉ về những phương cách phát triển, mà về chính cái khái niệm về sự phát triển, từ quá lâu đã được xem xét dưới góc độ của sản xuất và tiêu dùng. Các nhà tư tưởng và nghệ sĩ và nhà văn ngày càng tin chắc rằng cái quan niệm về sự phát triển này đang hy sinh văn hóa cho sự tăng trưởng kinh tế, hy sinh chất lượng cho số lượng và do vậy sẽ chỉ có thể gây ra những hậu quả thảm khốc. Chính vì vậy mà hôm qua cũng như hôm nay, chúng tôi luôn nói phải đặt "văn hóa lên trước" mọi cái khác. Những cuộc gặp gỡ lớn giữa lịch sử và loài người luôn mang tính văn hóa. Vấn đề ở đây không phải là tạo ra khu biệt lập về văn hóa, sắc tộc

và địa lý, mà trái lại, phải đánh giá cao tính đặc thù và sự phong phú trong bản sắc của chúng ta nhằm củng cố thành quả của quá khứ và làm giàu thêm cái di sản mà chúng ta phải truyền lại cho các thế hệ tương lai. Một di sản trong đó mọi chủng tộc, mọi quốc gia, mọi nền văn minh sẽ góp vào những giá trị riêng không gì thay thế được.

Chính cái chủ nghĩa nhân văn "cho và nhận" này là ước nguyện tha thiết của nhà thơ Máctinich Aimê Césaire một quan niệm mới về những quan hệ trao đổi kết quả sẽ là một sự cộng sinh của những nền văn hóa, không phải để chúng giống hệt nhau hoặc hòa tan vào nhau, mà để làm cho chúng thêm phong phú thông qua tiếp xúc với nhau "Nền văn hóa của cải thuộc về mọi người" mà nhà thơ Xênêgan Léopold Sédar Senghor hằng ấp ủ không phải là một nền văn hóa toàn thế giới, mà là một sự gặp gỡ của các nền văn minh.

Sự gặp gỡ này là di sản toàn cầu của loài người chúng ta. Con người khác với loài vật là do có tinh thần sáng tạo, nhờ đó nó vượt lên trên những giới hạn của cái hữu hình. Ngọn lửa, khi đã được chế ngự, đã biến thành những tiếng rì rào của rừng thẳm, hơi thở thì thầm của cuộc sống, cái xôn xao của màu sắc, sự xào xạc của hình dáng, thành khoảng bao la được tái tạo, ảo vọng, ánh sáng... Chiếc gậy chống đầu tiên của con người: tảng đá đầu tiên nó chọn để ngồi nghỉ, cái hang đầu tiên nó ẩn trú đều mang màu sắc của ánh sáng. Bởi vì từ khởi thủy, con người sinh ra trong những kỳ quan cái đẹp; nó cũng sinh ra vì cái đẹp.

Là cát bụi từ những vì sao rơi xuống, nó đi khắp thế giới, và cũng như chú tý hon Poucet (trong các truyện hoang đường của Perrault), nó rãi ra khắp nơi. Cùng với thời gian, nó xây dựng